JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO LA PERGOLA
16 päivänä lokakuuta 1997 *

I Oikeudenkäynnin kohde ja sen toimenpiteen sisältö, jota komissio pitää EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan vastaisena

1. Euroopan yhteisöjen komissio on vaatinut yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan tässä oikeudenkäynnissä EY:n perustamissopimuksen 171 artiklan perusteella ja sen tarkoittamin vaikutuksin, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisia velvoitteitaan antaessaan 9.8.1993 ministeriön asetuksen nro 93-999 hanhenmaksavalmisteista ottamatta huomioon komission 1.2.1992 antamaa yksityiskohtaista lausuntoa ja 14.10.1994 antamaa perusteltua lausuntoa, jotka koskevat tuotteiden vastavuoroista tunnustamista.

2. Oikeudenkäynnin asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että 1500-luvulta alkaen ihmiset ovat mielessään liittäneet hanhenmaksan Ranskan gastronomiseen perinteeseen. Vielä nykyäänkin Ranskalla on erittäin tärkeä asema tämän tuotteen markkinoilla, koska se tuottaa keskimäärin lähes 80 prosenttia maailman käsittelemättömästä hanhenmaksasta ja 95 prosenttia sen jalosteista. Lisäksi lähes 90 prosenttia Ranskan käsittelemättömän hanhenmaksan ja hanhenmaksavalmisteiden tuotannosta kulutetaan kotimaan markkinoilla. [1]

Eikä siinä kaikki, sillä hanhenmaksan tuotanto, jalostus ja markkinointi näyttävät vielä nykyisinkin olevan myös muissa tuottajamaissa organisoidut sellaisten ammatillisten tapojen ja sääntöjen mukaan, jotka olivat vähitellen vakiintuneet Ranskassa ja jotka tämän valtion lainsäätäjä on sittemmin kodifioinut lainsäädännöksi. Tosiasiassa hanhenmaksan ja hanhenmaksavalmisteiden myyntinimityksiä — eikä tässä ole mitään hämmästyttävää — on Ranskassa säännelty yksityiskohtaisesti vuodesta 1912 alkaen. Ranskankielisiä myyntinimityksiä käytetään muuten laajasti — usein sanatarkan kansalliselle kielelle tehdyn käännöksen ohella — muissa jäsenvaltioissa ja Yhdysvalloissa.

3. Edellä mainitussa 9.8.1993 annetussa ministeriön asetuksessa nro 93-999 (jäljempänä asetus), joka tuli voimaan 1.1.1994, säädetään yksityiskohtaisesti seuraavien hanhenmaksavalmisteiden koostumuksesta ja luetellaan eräitä niiden tuotantoa koskevia vaatimuksia

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — Ranskan hallituksen antamien ja vuotta 1995 koskevien tietojen mukaan ainoat jäsenmaat, joissa hanhenmaksan kulutus olisi saavuttanut merkittävän tason, olisivat — Ranskan lisäksi (jossa kulutus on lähes 12 500 tonnia) — Belgia, Espanja ja Saksa (joissa likimääräiset kulutusmäärät ovat 150, 250 ja 100 tonnia).

(ks. 2 §): hanhenmaksa kokonaisena, hanhenmaksa, hanhenmaksa paloina (nämä kolme valmistetta perustuvat hanhenmaksaan *tai* ankanmaksaan), maksajäädyke, maksamedaljonki tai maksapatee, maksatäyte ja maksapasteija (nämä neljä viimeistä valmistetta perustuvat hanhenmaksaan, ankanmaksaan tai hanhenmaksaan *ja* ankanmaksaan).

Asetuksessa täsmennetään erityisesti kunkin näiden tuotteiden osalta vähimmäishanhenmaksapitoisuus (ks. 2 §) [2] samoin kuin sallitut, välttämättömät tai lisättävät ainesosat (ks. 3—10 §). Asetuksen 12 §:ssä säädetään suurin sallittu sakkaroosi- ja maustepitoisuus (0,2 ja 4 prosenttia) kaikkien asetuksessa tarkoitettujen valmisteiden osalta; lisäksi asetuksessa säädetään kunkin valmisteen osalta suojaavan rasvan ja homogenointiaineiden [3] ja/tai veden suurimmat sallitut prosentuaaliset osuudet, ylin sallittu kosteusaste sekä tuotteiden ulkoasua tai pakkausta koskevat erityisvaatimukset (ks. 3—8 §). [4] Lopuksi Ranskan lainsäätäjä on asetuksen 9 ja 10 §:ssä säätänyt ne ehdot, joita sovelletaan mahdollisiin sellaisiin myyntinimityksiin, joissa viitataan tryffeleiden sisältymiseen tuotteeseen. Samoin on säädetty velvollisuudesta täydentää myyntinimitystä merkinnällä "jäädytettyä", jos valmiste on sellainen.

4. Asetuksen 1 §:ssä on kielletty pitämästä hallussa (myyntiä tai ilmaiseksi tapahtuvaa jakelua varten), saattamasta markkinoille tai jakamasta ilmaiseksi sellaisia hanhenmaksavalmisteita, jotka eivät täytä niitä asetuksessa mainittuja koostumusta, tuotantoa tai tuotteen ulkoasua koskevia vaatimuksia, joita edellä mainitut myyntinimitykset edellyttävät.

5. Asetuksessa kuitenkin sallitaan sellaisten leikkeleiden myynti, joiden myyntinimityksessä (joka on erilainen kuin 2 §:ssä määritellyt nimitykset) viitataan hanhenmaksaan, mikäli kyseisten tuotteiden hanhenmaksapitoisuus on vähintään 20 prosenttia. Tällöin myyntinimitystä on täydennettävä maininnalla "hanhenmaksalla" tai "ankanmaksalla" (ks. 13 §).

II Asianosaisten perustelut

6. Komission mielestä asetus on perustamissopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten vastainen, siltä osin kuin siinä ei ole säännöksiä muissa jäsenvaltioissa laillisesti eli kansallisen lainsäädännön tai perinteisten tuotantomenetelmien mukai-

2 — Asetuksen tarkoittamassa merkityksessä hanhenmaksassa kokonaisena, hanhenmaksassa ja hanhenmaksassa paloina on pelkästään hanhenmaksaa ja mausteita; lisäksi hanhenmaksajäädykkeen vähimmäispitoisuus hanhenmaksan osalta on 75 % ja maksamedaljongin tai maksapateen, maksatäytteen ja maksapasteijan 50 %. On huomattava, että hanhenmaksapitoisuutta laskettaessa ei oteta huomioon tiettyjä aineita (esimerkiksi suojaava rasva — joka on määritelty "hanhenmaksasta jalostuksen aikana tihkuneeksi rasvaksi" — ja koristeet maksajäädykkeen, maksatäytteen ja maksapasteijan osalta).

3 — Homogenisoitu valmiste on määritelty "sellaiseksi yhtenäiseksi hanhenmaksamassaksi, joka on menettänyt palarakenteensa ja jonka yksittäiset palat ovat 20 grammaa".

4 — Esimerkiksi lohkopalojen (jotka painavat vähintään 20 grammaa) enimmäismäärä esipakatussa kokonaisessa hanhenmaksassa, jonka nettopaino ei ylitä 250 grammaa (ks. 3 §), ja palasten (jotka painavat vähintään 10 grammaa) kokonaisvähimmäispaino silloin, kun niiden sisältymisestä on maininta hanhenmaksapalan etiketissä (ks. 5 §).

sesti tuotettujen ja asetuksessa määrättyjen myyntinimitysten kaltaisilla myyntinimityksillä markkinoitujen hanhenmaksavalmisteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta.

7. Komissio katsoo, että vaikka riitautettua toimenpidettä erotuksetta sovelletaan kotimaisiin tuotteisiin ja muista jäsenvaltioista tuotuihin tuotteisiin, lajinimitysten varaaminen vain niille hanhenmaksavalmisteille, jotka täyttävät Ranskan lainsäätäjän asettamat laatua ja koostumusta koskevat vaatimukset, on — vastavuoroista tunnustamista koskevan määräyksen puuttuessa — tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

Erityisesti asetus merkitsisi merkittävää kilpailuhaittaa tuottajille ja varsinkin ulkomaisille tuottajille, jotka haluaisivat käyttää Ranskan lainsäätäjän määräämiä nimityksiä markkinoidakseen uusia, perinteisiä tuotteita korvaavia tuotteita. Kun niiden olisi pakko käyttää markkinoilla jo vakiintuneista myyntinimityksistä poikkeavia nimityksiä, näiden tuottajien kilpailumahdollisuuksia rajoitettaisiin merkittävästi.

8. Komission mielestä rajoitusten asettaminen muissa jäsenvaltioissa laillisesti valmistettujen ja markkinoitujen elintarvikkeiden markkinoinnille Ranskassa voisi olla hyväksyttävää vain yleistä etua koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi ja vain siltä osin kuin se on oikeassa suhteessa tämän tavoitteen saavuttamiseen nähden.

9. Komissio myöntää, että asetus on ranskalaisten kuluttajien suojaamista ja hyvää kauppatapaa kansallisilla markkinoilla koskevien pakottavien vaatimusten mukainen.

Se huomauttaa kuitenkin, että kielto markkinoida Ranskassa jotakin säänneltyä myyntinimitystä käyttäen sellaisia hanhenmaksavalmisteita, jotka eivät koostumuksen, tuotannon ja ulkoasun osalta vastaa asetuksessa määrättyjä vaatimuksia, on niin ankara, että sitä — vastavuoroista tunnustamista koskevan määräyksen puuttuessa — sovelletaan myös sellaisiin ulkomaisiin tuotteisiin, jotka poikkeavat ranskalaisesta valmistusohjeesta *vain marginaalisesti.*

Kyseisellä toimenpiteellä siis luodaan jäsenvaltioiden väliselle kaupalle esteitä, jotka eivät ole oikeassa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin nähden.

10. Komissio myöntää, että petosten torjuminen on hyväksyttävä päämäärä. Se kui-

tenkin arvostelee sitä asetuksella hyväksyttyä ratkaisua, jonka tarkoituksena on turvata kuluttajille mahdollisuus täysin tietoisesti valita ne tuotteet, joihin he liittävät erityisominaisuuksia, koska ne valmistetaan tietyistä raaka-aineista tai koska niihin sisältyy tietty määrä niille luonteenomaista ainesosaa. Komissio väittää, että tässä tarkoituksessa voitaisiin käyttää vähemmän rajoittavia keinoja. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan [5] tällaisia keinoja olisivat ennen kaikkea myytävän tuotteen luonnetta ja käytettyjen raaka-aineiden prosenttiosuutta koskevien tietojen asianmukainen ilmoittaminen eli tuotteen varustaminen sellaisella etiketillä, joka tietojensa ja ymmärrettävyytensä osalta tuontivaltion kuluttajien kannalta vastaa lainsäädännössä säänneltyä myyntinimitystä.

Toisaalta toimivaltaiset kansalliset valvontaviranomaiset huolehtisivat siitä, että, vain yhden esimerkin antaakseni, Ranskan markkinoilla jotakin asetuksessa määrättyä myyntinimitystä käyttäen markkinoitujen hanhenmaksavalmisteiden myyntipäällysmerkinnöissä todella mainitaan hanhenmaksaprosentti. Koska niitä vastaan, jotka ovat vastuussa sellaisen tuotteen myynnistä, joka olennaisesti eroaa käytetyn nimityksen mukaisesta tuotteesta, voitaisiin ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin, yhteisössä laillisesti tuotettujen valmisteiden vastavuoroinen tunnustaminen ei siis aiheuttaisi kuluttajille erityistä vilpillisen kilpailun ja petosten riskiä.

11. Lisäksi komissio pitää perusteettomana väitettä, jonka mukaan yhteisössä laillisesti tuotettujen ja markkinoille saatettujen valmisteiden vastavuoroiseen tunnustamiseen voisi saada yhden tai useamman ranskalaisen tuottajan — johon asetuksessa säädettyjä ankarampia, teknisluonteisia ja kaupankäyntiin liittyviä vaatimuksia yksinomaan sovellettaisiin — sijoittautumaan toiseen jäsenvaltioon (taikka kokonaan tai osittain siirtämään sinne tuotantonsa tuodakseen tuotteita sitten takaisin Ranskaan) ainoana tarkoituksenaan hyödyntää väljempää sääntelyä. Ranskan hallitus on vedonnut tähän riskiin todistaakseen asetuksen olevan oikeassa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin nähden.

Komissio huomauttaa tältä osin, että tällaisten, kaupankäynnin vinoutumista koskevien riskien estämiseksi olisi riittänyt, että Ranskan viranomaiset olisivat hyväksyneet tekstin, joka sisältää samanlaisen tai samankaltaisen vastavuoroista tunnustamista koskevan määräyksen, kuin mitä komissio [6] aikanaan ehdotti, ja jossa vaadittaisiin tuotannon "vakiintuneisuutta" ja "perinteisten" menetelmien käyttöä.

12. Lopuksi komissio huomauttaa, että asetus on perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen, myöntäen tosin samalla, ettei vastavuoroista tunnustamista koskevalla ehdolla olisi välitöntä vaikutusta, koska muissa jäsen-

5 — Komissio viittaa erityisesti asiaan 27/80, Fietje, tuomio 16.12.1980 (Kok. 1980, s. 3839).

6 — Sen mukaan, mitä tämän oikeudenkäynnin asiakirjoista käy ilmi, komission ehdottaman määräyksen teksti oli seuraava: "ETY:n muissa jäsenvaltioissa käytettyjä perinteisiä menetelmiä vakiintuneesti ja uskollisesti noudattaen valmistettuja hanhenmaksavalmisteita voidaan markkinoida Ranskassa".

valtioissa ei ole vastaavia säännöksiä ja koska yhteisön muut tuottajat todennäköisesti noudattaisivat Ranskan toteuttamaa toimenpidettä.

Kun komissio vaatii, että pysyväksi tarkoitettuun säännökseen sisällytetään tällainen määräys, komissio on keskittänyt huomionsa tällaisen sääntelyn mahdollisiin eli tuleviin vaikutuksiin. Määräys varmistaisi sen, että sellaisia hanhenmaksavalmisteita, jotka eivät koostumuksen, tuotannon ja ulkoasun osalta vastaa Ranskan lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia ja joita on laillisesti tuotettu ja markkinoitu toisen jäsenvaltion alueella kyseisessä asetuksessa säännellyllä myyntinimityksellä, voitaisiin laillisesti markkinoida juuri Ranskan alueella samoilla myyntinimityksillä.

Komissio vetoaa lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan kansallisella kuluttajansuojalainsäädännöllä ei milloinkaan saa jähmettää tiettyjä kulutustottumuksia näitä tarpeita tyydyttävän kotimaisen teollisuuden saavuttaman etulyöntiaseman säilyttämiseksi. [7]

13. Ranskan hallitus puolestaan myöntää — tosin jossain määrin moniselitteisesti — että asetus "voi tietyissä kohdissa olla vaikutukseltaan vastaava toimenpide".

Riitautetun toimenpiteen päämääränä ei kuitenkaan ole edellyttää mielivaltaisesti vahvistettujen nimitysten käyttämistä, vaan välttää se, että tiettyjä tavallisia nimityksiä — joista on nykyisin käytännössä tullut jonkinlaisia "merkkejä tunnustetusta laadusta" tai "laatutakuita" — käytetään tarkoituksessa markkinoida tuotteita, jotka eivät vastaa niitä objektiivisia koostumusta, tuotantoa ja ulkoasua koskevia vaatimuksia, joita nämä nimitykset kuluttajien mielestä perinteisesti vastaavat.

Asetus on Ranskan mukaan siis perusteltavissa pakottavilla vaatimuksilla, jotka koskevat kuluttajansuojaa ja hyvää kauppatapaa, joita on syytä erityisesti suojata silloin, kun kysymyksessä ovat melko kalliit tuotteet. Lisäksi Ranskan hallitus katsoo, että asetus on oikeassa suhteessa näihin vaatimuksiin nähden.

14. Erityisesti nimityksistä "hanhenmaksa kokonaisena", "hanhenmaksa" ja "hanhenmaksaa paloina" — jotka, kuten olen huomauttanut — on asetuksessa varattu valmisteille, jotka sisältävät *yksinomaan* hanhenmaksaa, kokonaisena tai paloina Ranskan hallitus väittää, että kyseinen toimenpide on kaikilta osin kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja

7 — Lukuisista muista tuomioista, ks. asia 178/84, komissio v. Saksa, tuomio 12.3.1987 (Kok. 1987, s. 1227, 32 kohta).

mainontaa koskevan direktiivin 79/112/ETY (jäljempänä direktiivi) [8] mukainen; kun kiistanalaisten myyntinimitysten yhdenmukaistamista ei ole toteutettu, tämä direktiivi on ainoa näihin nimityksiin sovellettava yhteisön säädös.

Itse asiassa direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että "[m]erkinnät ja tavat, joilla ne on tehty, eivät saa:

a) olla omiaan johtamaan ostajaa harhaan, erityisesti:

i) elintarvikkeiden ominaispiirteiden osalta ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, alkuperän, valmistus- tai tuotantomenetelmän osalta".

15. Lisäksi Ranskan hallitus huomauttaa yleisesti, että kiistanalaiset nimitykset on määritelty soveltamalla direktiivin 5 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan "elintarvikkeen myyntinimitys on laissa, asetuksessa tai hallinnollisessa määräyksessä säädetty nimitys tai, jollei sellaista nimitystä ole, käyttöön vakiintunut nimitys siinä jäsenvaltiossa, jossa tuote myydään kuluttajalle, tai elintarvikkeen ja tarvittaessa sen käytön kuvaus, joka on riittävän täsmällinen ilmaisemaan ostajalle elintarvikkeen todellisen laadun ja mahdollistaa sen erottamisen tuotteista, joihin se voitaisiin sekoittaa".

16. Se, että asetuksen säännökset lisäksi ovat oikeassa suhteessa kuluttajansuojaa ja hyvää kauppatapaa koskeviin pakottaviin vaatimuksiin nähden, seuraa Ranskan hallituksen mukaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Deserbais antamasta tuomiosta. [9] Kiistanalaiset nimitykset on itse asiassa säädetty sellaisten objektiivisten seikkojen perusteella,

8 — Kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annettu neuvoston direktiivi (EYVL 1979, L 33, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna.

9 — Ks. asia 286/86, tuomio 22.9.1988 (Kok. 1988, s. 4907). Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on tutkinut sitä, kuinka laaja on jäsenvaltion valta rajoittaa tietyn tuotteen myyntinimitystä koskevilla säännöksillä (tässä tapauksessa tekemällä nimityksen "Edam" käyttäminen riippuvaiseksi 40 %:n vähimmäisrasvapitoisuudesta) samantyyppisten tuotteiden maahantuontia — *vaikka tietojen antamisesta kuluttajille näiden tuotteiden osalta oli muuten huolehdittu* — kun vain tietyille tuotteille varatulla nimityksellä alkuperäjäsenvaltion ulkopuolella markkinoille saatettu tuote "on koostumukseltaan tai valmistustavaltaan siinä määrin erilainen kuin yhteisössä tällä samalla nimityksellä yleisesti tunnetut tavarat, ettei tuotteen ole katsottava kuuluvan niiden kanssa samaan tuoteryhmään" (tuomion 13 kohta; tätä ongelmaa ei kuitenkaan ollut kyseisessä asiassa tarpeen ratkaista pääasiana, joka koski sellaisen juuston tuontia Ranskaan, joka sisälsi 34 % rasvaa). Ks. myös asia 298/87, Smanor, tuomio annettu vähän aikaisemmin eli 14.7.1988 (Kok. 1988, s. 4489, 21— 25 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin on antanut kansallisen tuomioistuimen huoleksi sen kysymyksen ratkaisemisen, ovatko muissa jäsenvaltioissa laillisesti tuotettujen ja markkinoitujen pakastettujen jogurttien erilaiset (erityisesti elävien maitohappobakteerin määrää koskevat) ominaispiirteet niin tärkeitä suhteessa Ranskan lainsäädännössä vahvistettuihin tuoreita jogurtteja koskeviin laatuvaatimuksiin, että ne oikeuttivat vaatimaan ensiksi mainittujen tuotteiden osalta niitä Ranskaan tuotaessa nimitystä, joka oli erilainen kuin varatut nimitykset "yaourt" tai "yoghourt".

joista hanhenmaksavalmisteiden ominaispiirteet johtuvat. Näitä ovat tuotteiden koostumus (olennaisimpana raaka-aineprosentti) ja perinteiset tuotanto- ja esillepanotavat. Toisaalta olisi ilmeistä, että tuotteelle, jonka hanhenmaksapitoisuus olisi huomattavasti alle Ranskan lainsäätäjän asettaman vähimmäisvaatimuksen, ei voitaisi saada mitään erikseen säännellyille tuotteille varattua myyntinimitystä ilman että kuluttajia samalla johdetaan harhaan ja hyvän kauppatavan vaatimusta loukataan, koska "sen ei ole katsottava kuuluvan samoihin tuoteryhmiin" kuin asetuksessa säännellyt valmisteet.

17. Ranskan hallitus korostaa hanhenmaksavalmisteiden olevan perinteisiä tuotteita, joita ei voida rinnastaa tavallisiin elintarviketuotteisiin, ja se huomauttaa siitä, että kiistanalaiset myyntinimitykset, jotka ovat perintöä hyvin vanhasta ja ranskalaisten enemmistön hyvin tuntemasta käytännöstä, olisivat paras keino varmistaa asianmukaisten tietojen antaminen kuluttajille.

18. Sen sijaan sellainen merkintä, jossa mainitaan vain kuhunkin valmisteeseen sisältyvä hanhenmaksan osuus, olisi tämän tavoitteen kannalta riittämätön.

Ranskan hallitus jatkaa, että ennen kaikkea tätä komission ehdottamaa vaihtoehtoista ratkaisua ei kuitenkaan voida pitää riittävänä tietojen antamiseksi ostajille niistä *muista* seikoista, joista kyseisten tuotteiden erityinen maku ja olennaiset ominaispiirteet johtuvat, eli perinteiset tuotanto- ja esillepanotavat.

19. Toiseksi, kun on erityisesti kysymys mahdollisesta sellaisten hanhenmaksavalmisteiden maahantuonnista, jotka sisältävät ranskalaisesta valmistusohjeesta poikkeavia aineita, se, että kansalliset viranomaiset edellyttävät sellaisen myyntinimityksen käyttämistä, jossa on lisämainin ta näiden aineiden käytöstä — kuten komissio ehdottaa — olisi vastoin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä; tarkemmin sanottuna se olisi sitä aina, kun aineet, joita asetus ei koske, olisi jo mainittu tuotteen tavanomaisessa ainesosaluettelossa. [10]

Komissio on siis ehdottanut, että muiden jäsenvaltioiden tuottajat, puhtaasti vapaaehtoisuuden pohjalta, lisäävät merkinnän, jossa ilmoitetaan vähäinen hanhenmaksapitoisuus ja tämän ainesosan vähäinen määrä prosentteina, kuten asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetään. Ranskan hallitus katsoo kuitenkin

10 — Ks. asia C-51/94, komissio v. Saksa, tuomio 26.10.1995 (Kok. 1995, s. I-3599), jossa yhteisöjen tuomioistuin on pitänyt perustamissopimuksen 30 artiklan vastaisena sitä, että jäsenvaltio — salliakseen alueellaan kaupan pidettäviksi tiettyjä elintarviketuotteita, jotka sisältävät ainetta, joka ei ole kansallisen valmistusohjeen mukainen — velvoittaa täydentämään myyntinimitystä maininnalla siitä, että tätä ainetta on käytetty, vaikka aine on jo mainittu direktiivin 6 artiklassa säädetyssä ainesosaluettelossa.

tältä osin, että ulkomaisten kilpailijoiden "hyvään tahtoon luottaminen" ei olisi erityisen tyydyttävä keino suojata ranskalaisia kuluttajia.

20. Kolmanneksi Ranskan hallitus myöntää — kun kysymyksessä ovat yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Fietje [11] antamassaan tuomiossa määräämät kaksi edellytystä — että jos sellaisesta toisen jäsenvaltion tuotteesta, joka ei ole asetuksen mukainen, ilmenee paitsi koostumus, *myös tuotantomenetelmä*, tällainen merkintä sisältäisi tosiasiallisesti "ainakin ne samat tiedot", jotka ilmenevät kyseisestä asetuksella säädetystä myyntinimityksestä.

Oli miten oli, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössään asettama toinen edellytys ei kuitenkaan täyttyisi. Sen mukaan tällaiseen merkintään sisältyvien tietojen on oltava ranskalaisten kuluttajien kannalta katsottuna yhtä helposti ymmärrettävissä kuin kansallisessa lainsäädännössä säädetty myyntinimitys. Ranskan hallituksen mukaan tavanomaisen valveutunut kuluttaja ei tarkkaan tunne kunkin valmistetyypin perinteistä vähimmäishanhenmaksapitoisuutta ja vielä huonommin hän tuntee sen nimenomaan tuotantomenetelmään liittyvän, eri tekijöiden yhdistelmän, josta kunkin valmisteen tyypilliset makuominaisuudet johtuvat. Täten ei edes pitkä ja monitahoinen kuvaus koostumuksesta ja tuotantomenetelmästä tuotteen etiketissä voisi korvata niitä perinteisiä nimityksiä, joihin kuluttajat ovat jo kauan sitten tottuneet ja jotka tiivistettynä tarkasti heijastavat valmistustapaa ja makua, joihin vaikuttavia kaikkia seikkoja ostajat eivät välttämättä tunne.

21. Lisäksi, päinvastoin kuin komissio väittää, asetuksen soveltaminen tuontituotteisiin ei millään tavalla voisi myötävaikuttaa hanhenmaksavalmisteiden ranskalaisten kuluttajien kulutustottumusten jähmettymiseen kotimaisen teollisuuden saavuttaman etulyöntiaseman säilyttämiseksi.

Ranskan hallitus väittää, että varsinkin ulkomaisilla tuottajilla on täysi vapaus ryhtyä myymään Ranskan markkinoilla uusia hanhenmaksavalmisteita, mikäli ne käyttävät asetuksessa säännellyistä nimityksistä poikkeavia nimityksiä ja sen kiellon estämättä, että nimityksessä ei saa viitata hanhenmaksaan, jos valmisteen kyseinen raaka-ainepitoisuus on alle 20 prosenttia. Toisin sanoen asetuksen vaikutukset tavaroiden vapaan liikkuvuuden perusvapauteen ovat Ranskan mukaan vähimmäisiä ja perusteltavissa pakottavan tärkeällä kuluttajan suojaamisen tarpeella.

22. Koska asetuksesta puuttuu vastavuoroista tunnustamista koskeva määräys — josta, kuten olen maininnut, tässä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa oikeudenkäynnissä on erityisesti kysymys —

11 — Ks. edellä alaviite 5 ja siihen liittyvä tekstiosa.

Ranskan hallitus katsoo, että väitettyjä tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle asetettuja esteitä, joista komissio Ranskaa tässä asiassa arvostelee, ei ole olemassa *eivätkä ne edes ole mahdollisia.*

Muista jäsenvaltioista peräisin olevien hanhenmaksavalmisteiden [12] tuonti Ranskaan — joka on, kuten olen huomauttanut, käytännössä kokonaan kotimaisen tuotannon markkina-alue — ei ainoastaan koskisi marginaalisia määriä, vaan aina vain sellaisia tuotteita, jotka vastaisivat asetukseen sisältyviä laatumääräyksiä. [13]

23. Näin ollen, kuten Ranskan hallituksen edustaja on istunnossa huomauttanut, kantajan tässä oikeudenkäynnissä omaksuma näkemys näyttää ristiriitaiselta suhteessa siihen lähestymistapaan, jota se aikanaan noudatti nimitystä "kaviaari" koskevassa asiassa. [14] Siinä komissio katsoi, että sanasta "kaviaari" voitiin "pitää yhteisössä yleisesti tunnettuna, että se tarkoittaa sammen mätiin perustuvaa tuotetta", vaikka kaksi jäsenvaltiota salli kaviaaria käytettävän kalan mädin yleisenä nimityksenä.

Ranskan hallituksen mukaan olisi siis päätettävä, että Ranskalla on oikeus kieltää asetuksella määrättyjen nimitysten käyttäminen Ranskan markkinoilla sellaisista valmisteista, joilla ei ole näitä nimityksiä vastaavia olennaisia ominaispiirteitä. Tämä johtopäätös olisi tehtävä sitäkin suuremmalla syyllä esillä olevassa tapauksessa, koska *missään muussa jäsenvaltiossa* ei ole sallittu kyseisten nimitysten käyttämistä tuotteista, jotka ovat erilaisia. [15]

24. Kun lisäksi otetaan huomioon, että edellä mainitun mukaisesti muista jäsenvaltioista puuttuvat vastaavat säännökset, vastavuoroista tunnustamista koskevan määräyksen ottaminen asetukseen, kuten komissio vaatii, ei ainoastaan olisi hyödytöntä kyseisten tuotteiden vapaalle liikkuvuudelle yhteisössä, vaan se jopa aiheuttaisi sekä ranskalaisille kuluttajille että tuottajille haitallista oikeudellista

12 — Ranskan hallituksen antamien lukujen mukaan tärkeimmät muut hanhenmaksan tuottajamaat ovat Bulgaria, Israel, Puola ja Unkari. Yhteisössä vain kahdessa maassa on merkittävää hanhenmaksan tuotantoa eli Espanjassa (165 tonnia vuodessa) ja Belgiassa (n. 60 tonnia vuodessa), jotka molemmat ovat nettotuojia.

13 — Ei ole sattuma, korostaa Ranskan hallitus, että jopa Espanja — ainoa yksityiskohtaisen lausunnon antanut jäsenvaltio — joka oli alusta alkaen kiistänyt sen ranskalaisen lakiehdotuksen perustelut, josta sitten tuli asetus, lopuksi myönsi, "ettei vastavuoroista tunnustamista koskeva määräys ollut ilmeisen tarpeellinen".

14 — Tässä tapauksessa komissio katsoi, että tuojajäsenvaltioilla oli oikeus kieltää tämän nimityksen käyttäminen alueellaan sellaisista tuotteista kuin rasvakalan mäti, jolla ei ole sitä yhteisössä yleisesti tunnettua olennaista ominaispiirrettä, että se koostuu yksinomaan sammen mädistä. Ks. elintarvikkeiden myyntinimitysten tulkintaa koskeva komission tiedonanto (EYVL 1991, C 270, s. 2, erityisesti s. 4).

15 — Ranskan hallitus ei tässä suhteessa hyväksy sitä perustetta, jolla komission mukaan esillä oleva tapaus ja kaviaaria koskeva tapaus eroavat toisistaan ("[kaviaari] on tuote, jota myydään melkein yksinomaan sellaisenaan, [kun taas] hanhenmaksa edellyttää aina lisäjalostusta ennen kuin se myydään kuluttajalle"). Ranskan hallitus huomauttaa, että sammen mädin suolaaminen — joka muuttaa mädin kemiallisia, makuun liittyviä ja ravinto-opillisia ominaisuuksia — on tosiasiallisesti tuotteen varsinaista jalostamista. Tätä taustaa vasten se ei ymmärrä, miten komissio voi käsitellä hanhenmaksaa oikeudellisesti eri tavalla tuotteen myyntihetkellä vallitsevan fyysis-kemiallisen tilan perusteella sen sijaan, että perusteena olisivat sen olennaiset ominaispiirteet.

epävarmuutta. Luokittelu valmistusjäsenvaltiossa sen perusteella, että kyseessä on "käytettyjä perinteisiä menetelmiä vakiintuneesti ja uskollisesti noudattaen valmistettu tuote" ei kytkeytyisi konkreettisiin ja objektiivisiin lähtökohtiin. Sen todistaminen, että tätä luokittelua on sovellettu hyväksyttävällä tavalla sellaiseen hanhenmaksavalmisteeseen, joka ei ole asetuksen mukainen, aiheuttaisi siis varmaankin huomattavia vaikeuksia Ranskaan tapahtuvan tuonnin kannalta katsottuna. Silloin olisi olemassa välitön ja vakava riski siitä, että tuotteen automaattinen tunnustaminen Ranskan alueella vaatimusten mukaiseksi, hyödyttää — vastoin hyvää kauppatapaa — sellaisia alan säännöistä poikkeavin menetelmin tuotettuja hanhenmaksavalmisteita, joiden laatua ei millään tavalla valvottaisi alkuperäjäsenvaltiossa.

III Oikeudellinen analyysi

25. Komission väitettä perustamissopimuksen 30 artiklan rikkomisesta pitää mielestäni arvioida lähtemällä liikkeelle tietyistä perusolettamuksista, jotka ilmenevät siitä yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, joka koskee jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevia kanteita. Kun oikeudenkäyntiin on ryhdytty perustamissopimuksen 169 artiklan perusteella, komission asiana on todistaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, ilman että se voi tukeutua johonkin olettamukseen; sen on esitettävä yhteisöjen tuomioistuimelle tarpeelliset seikat, jotta tämä voi ratkaista asian. [16] Sitä, ovatko jäsenyysvelvoitteet jääneet kanteessa tarkoitetulla tavalla noudattamatta, on sitä paitsi arvioitava sen oikeudellisen tilanteen mukaan, joka vallitsi *sen määräajan päättyessä, jonka komissio* menettelyn aikaisemmassa hallinnollisessa vaiheessa *on jäsenvaltiolle asettanut perustellun lausunnon noudattamista varten.*

Yhteisöjen tuomioistuin on tosin ilmaissut tämän periaatteen tapauksessa, jossa kyseinen jäsenvaltio yrittää välttyä mahdolliselta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavalta tuomiolta toteuttamalla myöhässä olevia toimenpiteitä. Tämä ei kuitenkaan ole sallittua, koska yhteisöjen tuomioistuin ei — tutkiessaan sitä, onko kanteelle perusteita — voi ottaa huomioon tämän määräajan päättymisen jälkeen mahdollisesti tapahtuneita muutoksia. [17] Tosiasia kuitenkin on, että tämä periaate merkitsee myös sitä, että kaikkien jäsenyysvelvoitteiden väitettyä noudattamatta jättämistä koskevien aineellisten seikkojen on oltava olemassa perustellussa lausunnossa tarkoitetun määräajan päättyessä. [18]

16 — Lukuisista tuomioista ks. asia 97/81, komissio v. Alankomaat, tuomio 25.5.1982 (Kok. 1982, s. 1819, 6 kohta); asia 141/87, komissio v. Italia, tuomio 25.4.1989 (Kok. 1989, s. 943, 15 kohta); asia C-375/90, komissio v. Kreikka, tuomio 27.4.1993 (Kok. 1993, s. I-2055, 33 kohta) ja asia C-61/94, komissio v. Saksa, tuomio 10.9.1996 (Kok. 1996, s. I-3989, 61 kohta). Jos komissio esittää riittävän näytön jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä, on lisäksi katsottava, että komission tosiasiaväitteet on todistettu, ellei kyseinen jäsenvaltio pysty horjuttamaan esitettyjä tietoja ja niiden seurauksia olennaisella ja yksityiskohtaisella tavalla (ks. asia 272/86, komissio v. Kreikka, tuomio 22.9.1988, Kok. 1988, s. 4875, 21 kohta).

17 — Lukuisista muista tuomioista, ks. asia C-200/88, komissio v. Kreikka, tuomio 27.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4299, 13 kohta) ja asia C-60/96, komissio v. Ranska, tuomio 3.7.1997 (Kok. 1997, s. I-3827, 15 kohta).

18 — Ks. edellä alaviitteessä 16 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 10.9.1996, 42 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin torjui Saksan hallituksen perustelun, jonka mukaan sitä, oliko kanteen kohteena oleva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen tapahtunut, oli arvioitava ottaen huomioon sellainen asetus, joka oli tullut voimaan joitakin kuukausia komission perustelussa lausunnossa asetetun määräajan päättymisen jälkeen. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "tällaisen kanteen [joka oli pantu vireille 169 artiklan perusteella] ollessa kyseessä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä on arvioitava sellaisen yhteisön lainsäädännön perusteella, joka oli voimassa määräajan päättyessä".

26. Komissio vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että asetus — vaikka siinä sallitaankin tuottajien ja jakelusta vastaavien saattaa Ranskan markkinoille sellaisia hanhenmaksavalmisteita, jotka eivät ole kansallisten laatusäännösten mukaisia — voi estää kyseisten tavaroiden liikkuvuutta yhteisössä ainakin sikäli, että se *mahdollisesti* tekee kalliimmaksi ja vaikeammaksi muista jäsenvaltioista peräisin olevien tavaroiden maahantuonnin.

27. Kaksi seikkaa komissiolta ei kuitenkaan ole jäänyt huomaamatta: i) yhteistä, kyseisten tuotteiden tuotannon ja markkinoinnin yhdenmukaistamista koskevaa lainsäädäntöä ei ole, ja jäsenvaltiot voivat nykyisin antaa tästä asiasta säännöksiä rajoittamalla tällaisten toimenpiteiden vaikutukset koskemaan vain omaa aluettaan; ii) asetusta sovelletaan erotuksetta kotimaisiin tuotteisiin ja tuontituotteisiin.

Komissio toteaa, että koska asetuksesta puuttuu muiden jäsenvaltioiden tuotteiden vastavuoroista tunnustamista koskeva määräys, niitä hanhenmaksavalmisteita, jotka mahdollisesti olisi tuotettu yhteisössä sellaisten koostumusta ja valmistamista koskevien sääntöjen mukaan, jotka poikkeavat asetuksen säännöistä, voidaan myydä Ranskassa vain käyttämällä nimityksiä, jotka ovat erilaisia kuin laissa tietyille tuotteille varatut, kaupallisesti houkuttelevammat nimitykset. Jos käytetyn raaka-aineen osuus tietystä valmisteesta olisi alle 20 prosenttia, tätä tuotetta voitaisiin myydä Ranskan markkinoilla vain nimityksillä, joissa ei viitata hanhenmaksaan. Komission mukaan kyseinen toimenpide pitäisi siitä syystä luokitella määrällisiä tuonnin rajoituksia vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi. [19]

Jotta voitaisiin yhteisöjen tuomioistuimen Cassis de Dijon -tapauksessa [20] omaksuma kanta huomioon ottaen katsoa perustamissopimuksen 30 artiklan väitetyksi tapahtuneen rikkomisen tulleen todistetuksi, komission pitäisikin osoittaa, että asetuksen säännöksiä *ei* voida pitää *välttämättöminä* sellaisten yleistä etua koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi — jotka koskevat esimerkiksi hyvää kauppatapaa [21] ja kuluttajansuojaa, [22] joihin Ranskan hallitus on tässä asiassa

19 — Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan käsite määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide kattaa "kaikki kauppaa koskevat jäsenvaltioiden säännökset, jotka voivat estää yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti, tosiasiallisesti tai mahdollisesti" (ks. asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974, Kok. 1974, s. 837, 5 kohta). Perustamissopimuksen 30 artiklassa määrätyn kiellon kannalta välttämätön edellytys ei ole se, että kyseiset toimenpiteet voivat vaikuttaa merkittävästi yhteisön sisäiseen kauppaan (ks. asia 16/83, Prantl, tuomio 13.3.1984, Kok. 1984, s. 1299, 20 kohta).

20 — Ks. asia 120/78, Rewe-Zentral eli ns. "Cassis de Dijon" -tapaus, tuomio 20.2.1979 (Kok. 1979, s. 649, 8 kohta). Yhteisöjen tuomioistuimen sittemmin seuranneessa asiassa 788/79, Gilli ja Andres, 26.6.1980 annetussa tuomiossa (Kok. 1980, s. 2071, 6 kohta), on täsmennetty, että mahdolliset yhteisön sisäiset kaupan esteet, jotka johtuvat kansallisten säännösten eroista tuotteiden myynnin osalta, ovat sallittuja vain silloin, jos niillä ei syrjitä tuontituotteita. Ks. myös asia 113/80, komissio v. Irlanti, tuomio 17.6.1981 (Kok. 1981, s. 1625, 10 kohta) ja asia 59/82, Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft, tuomio 20.4.1983 (Kok. 1983, s. 1217, 11 kohta).

21 — Ks. asia 25/88, Wurmser ja Norlaine, tuomio 11.5.1989 (Kok. 1989, s. 1105) ja asia C-93/92, CMC Motorradcenter, tuomio 13.10.1993 (Kok. 1993, s. I-5009).

22 — Ks. asia 6/81, Beele, tuomio 2.3.1982 (Kok. 1982, s. 707) ja asia 220/81, Robertson ym., tuomio 22.6.1982 (Kok. 1982, s. 2349).

vedonnut — ja joille olisi annettava etusija suhteessa niihin vaatimuksiin, jotka koskevat tavaroiden vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioiden välillä.

Vaikka oletettaisiin, että asetus on edellä mainitut pakottavat vaatimukset huomioon ottaen kohtuullinen ja teknisesti asianmukainen, se pitäisi kuitenkin todeta yhteisön oikeuden vastaiseksi, jos kävisi ilmi, että i) Ranskan lainsäätäjä olisi — kuluttajien suojaamiseksi harhaanjohtamiselta — voinut turvautua muihin aivan yhtä tehokkaisiin, mutta tavaroiden vapaata liikkuvuutta vähemmän rajoittaviin toimenpiteisiin; [23] tai ii) että asetusta käytetään mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen. [24]

28. Koska toisaalta ei ole olemassa sellaista yleisen edun asettamaa päämäärää, jolle olisi annettava etusija ennen tavaroiden vapaan liikkuvuuden vaatimuksia, voitaisiin esillä olevassa asiassa soveltaa Ranskan tasavaltaan periaatetta, jonka yhteisöjen tuomioistuin myös on maininnut Cassis de Dijon -tapauksessa [25] ja jonka mukaan jokaisen jäsenvaltion on sallittava muissa jäsenvaltioissa laillisesti valmistettujen *tai* kaupan pidettyjen tuotteiden maahantuonti, [26] vaikka ne on tuotettu tuontimaassa [27] sovellettavista teknisistä tai laatua koskevista määräyksistä poikkeavien määräysten mukaisesti.

Tähän juuri mainitsemaani periaatteeseen liittyy seurauksena velvollisuus vastavuoroisesti tunnustaa vastaavat tavaroiden tuotantoon, myytäväksi hyväksymiseen, valvontaan ja tavaroita koskeviin kirjallisiin selvityksiin liittyvät säännöt ja menettelytavat. [28] Juuri tätä periaatetta — josta oikeuskirjallisuudessa on käytetty nimitystä [29] *vastaavuuden* peri-

23 — Lukuisista muista tuomioista, ks. asia 261/81, Rau, tuomio 10.11.1982 (Kok. 1982, s. 3961, 12 kohta) ja asia 382/87, Buet ja EBS, tuomio 16.5.1989 (Kok. 1989, s. 1235, 11 kohta).

24 — Lukuisista muista tuomioista, ks. edellä alaviitteessä 19 mainittu asia Prantl (tuomion 21 ja 24 kohta). Ks. nimenomaan tekstissä mainitun edellytyksen tulkinnasta perustamissopimuksen 36 artiklan perusteella, edellä alaviitteessä 19 mainittu asia Dassonville, tuomion 7 kohta; asia 34/79, Henn ja Darby, tuomio 14.12.1979 (Kok. 1979, s. 3795, 20 ja 21 kohta); asia 40/82, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 15.7.1982 (Kok. 1982, s. 2793, 36—40 kohta); asia 50/83, komissio v. Italia, tuomio 27.3.1984 (Kok. 1984, s. 1633, 6—9 kohta); asia 121/85, Conegate, tuomio 11.3.1986 (Kok. 1986, s. 1007, 15 ja 16 kohta) ja asia C-317/91, Deutsche Renault, tuomio 30.11.1993 (Kok. 1993, s. I-6227, 18—28 kohta).

25 — Edellä alaviitteessä 20 mainittu asia, tuomion 14 ja 15 kohta.

26 — Vaikka Cassis de Dijon -tuomiossa ja yhteisöjen tuomioistuimen sen jälkeisessä oikeuskäytännössä sananmukaisesti viitataan muussa jäsenvaltiossa kuin tuontijäsenvaltiossa laillisesti tuotettuihin *ja* kaupan pidettyihin tuotteisiin, vastaavuusperiaate pitää ymmärtää oikein siten, että sen tavoitteena on velvollisuus sallia laillisesti tuotettujen *tai* kaupan pidettyjen tavaroiden pääsy toiseen jäsenvaltioon. Yhteisöjen tuomioistuin on nimenomaisesti myöntänyt tämän (ks. esimerkiksi edellä alaviitteessä 20 mainittu asia Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft, tuomion 12 kohta ja asia C-131/93, komissio v. Saksa, tuomio 13.7.1994, Kok. 1994, s. I-3303, 10 kohta). Sitä vastoin tämän periaatteen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät i) kolmansista maista peräisin olevat tuotteet (ks. Barents, R., "The image of the Consumer in the Case Law of the European Court", *Eur. Food L. Rev.*, 1990, s. 6, erityisesti s. 11, alaviite 23), ii) tuotteet, jotka eivät ole alkuperäjäsenvaltion teknisten sääntöjen mukaisia ja joita ei pidetä kaupan siellä ja jotka ovat tuontijäsenvaltion sääntöjen mukaisia (ks. Mattera Riciglíano, A., "La libre circulation des produits alimentaires à l'intérieur de la Communauté et la mise en oeuvre du principe de la reconnaissance mutuelle", *Eur. Food L. Rev.*, 1990, s. 72, erityisesti s. 77), sekä iii) tuotteet, jotka on valmistettu muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, josta ne on suoraan viety ja jotka ovat ensiksi mainitussa voimassa olevien teknisten määräysten mukaisia, mutta eivät ole viimeksi mainitussa sovellettavien teknisten määräysten mukaisia (ks. Oliver, S., *Free Movement of Goods in the European Community*, London, 1996, 3. painos, s. 117).

27 — Ks. myös komission tiedonanto Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 120/78 (Cassis de Dijon) 20.2.1979 (EYVL 1980, C 256, s. 2) antaman tuomion seurauksista.

28 — Ks. edellä alaviitteessä 26 mainittu Mattera Riciglianon artikkeli, s. 81.

29 — Ks. Bernel, A., *Le principe d'équivalence ou de reconnaissance mutuelle en droit communautaire*, Zürich, 1996, s. 136, ja sen alaviitteissä 471 ja 472 mainitut teokset. Barents nimittää kyseistä periaatetta "alkuperämaaperiaatteeksi", edellä 26 alaviitteessä mainittu Barents, s. 12. Mitä tämän periaatteen perusteeseen tulee, ks. jäljempänä alaviite 30 ja siihen liittyvä osa tekstiä.

aate — komissio katsoo Ranskan viranomaisten asetuksen hyväksymisellä rikkoneen.

Jäsenvaltioiden vastavuoroisesti noudatettavakseen ottamat sitoumukset niiden liittyessä yhteisöön merkitsevät itse asiassa sitä, että jokainen niistä "ilmaisee luottamuksensa muiden kykyyn valvoa tavaroiden valmistamista, palvelujen suorittamista ja elinkeinonharjoittajien ammatillista koulutusta. Tässä käy ilmi se idea, että jäsenvaltioiden lainsäädännöt ovat samanarvoisia, kun kysymys on niiden suojaavista vaikutuksista". [30]

Kuten tiedetään, komission parhaana pitämä ja yhteisöjen tuomioistuimenkin hyväksymä keino sallia toisissa jäsenvaltioissa lain säännösten tai perinteisten menetelmien mukaan valmistettujen tuotteiden käytännössä päästä vapaasti tuontimaan markkinoille, on sisällyttää uusiin asiaa koskeviin teknisluonteisiin säännösehdotuksiin vastaavuutta koskeva ehto. [31]

29. Tietyissä Cassis de Dijon -tapauksen jälkeen antamissaan tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että suhteellisuusperiaatteen vastaisia ovat sellaiset kansalliset säännöstöt, joissa edellytetään tuontituotteiden kirjaimellisen tarkasti vastaavan kotimaisia tuotteita koskevia säännöksiä tai kotimaisilta tuotteilta vaadittavia teknisiä ominaisuuksia, vaikka tuontituotteiden on jo varmistettu vastaavan kyseisten pakottavien vaatimusten edellyttämää suojaa, johon tuontijäsenvaltion säännöstöllä pyritään. [32]

30. Erityisesti siinä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, johon komissio on tässä oikeudenkäynnissä vedonnut, on määritelty ne olosuhteet, joissa tässä tapauksessa kyseessä olevien teknis-kaupallisten säännösten kaltaisilla säännöksillä — jotka perustuvat pakottaviin vaatimuksiin suojata kuluttajaa harhaanjohtavilta käytännöiltä — voidaan kyseisessä jäsenvaltiossa laillisesti päätyä kieltämään kansallisen valmistusohjeen laatua koskevia säännöksiä vastaamattomien tuotteiden myynti tai rajoittamaan sitä, vaikka tuotteet on lain säännösten tai perinteiden mukaisesti tuotettu tai saatettu markkinoille muissa jäsenvaltioissa.

Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan silloin, kun lainsäädäntöjä ei ole yhteisössä yhdenmukaistettu, tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten vastaisia eivät ole ne kansalliset toimenpiteet, jotka ovat välttämättömiä, jotta varmistetaan

30 — Ks. edellä alaviitteessä 29 mainitun Bernelin teos, s. 110. Ks. keskinäisen luottamuksen periaatetta koskevan viitteen osalta edellä alaviitteessä 21 mainittu asia Wurmser ja Norlaine, tuomion 18 kohta. Komission mielestä "[sen periaatteen, että kaikkien toisessa jäsenvaltiossa laillisesti valmistettujen ja kaupanpidettyjen tuotteiden on vapaasti päästävä kaikkien jäsenvaltioiden markkinoille] hyväksyminen merkitsee sitä, että jäsenvaltiot laatiessaan säännöksiä [jotka koskevat tuotteiden koostumusta, nimityksiä, ulkoasua ja pakkaamista tai joissa määrätään noudatettavaksi tiettyjä teknisiä määräyksiä], jotka saattavat vaikuttaa tavaroiden vapaan liikkuvuuden toimivuuteen, eivät voi tarkastella asioita yksinomaan kansallisesta näkökulmasta ja ottaa huomioon vain kansallisille tuotteille ominaisia vaatimuksia. Yhteismarkkinoiden toimivuus edellyttää, että kukin jäsenvaltio ottaa samalla tavalla huomioon muiden jäsenvaltioiden oikeutetut vaatimukset" (ks. edellä alaviitteessä 27 mainittu tiedonanto, s. 2).

31 — Ks. Mattera Ricigliano, A., *Il mercato unico europeo. Norme e funzionamento*, Torino, 1990, s. 155.

32 — Lukuisista muista tuomioista, ks. asia 188/84, komissio v. Ranska, tuomio 28.1.1986 (Kok. 1986, s. 419, 16 kohta) ja asia 215/87, Schumacher, tuomio 7.3.1989 (Kok. 1989, s. 617, 19—22 kohta).

tuotteiden oikea nimitys ja vältetään kuluttajien epätietoisuus ja varmistetaan kaupankäynnin vilpittömyys. [33]

Vapaata liikkuvuutta koskeville vaatimuksille on kuitenkin annettava etusija kyseisiin pakottaviin vaatimuksiin nähden aina kun voidaan katsoa, että kuluttajaa jo riittävästi suojataan tarjotun tuotteen luonteesta, ainesosista ja ominaispiirteistä tehtäviä merkintöjä koskevilla asianmukaisilla vaatimuksilla. [34]

31. On toisin sanoen katsottava, että kyseisten maahantuotavien tavaroiden suojan taso vastaa tuontivaltion säännellyllä nimityksellä varmistettua tasoa silloin, kun alkuperäisessä etiketissä olevat merkinnät — kuten yhteisöjen tuomioistuin katsoi [35] — sisältävät ainakin samat tiedot ja tuontivaltion kuluttajat myös

33 — Ks. edellä alaviitteessä 10 mainittu asia, komissio v. Saksa, tuomio 26.10.1995, 31 kohta ja asia 216/84, komissio v. Ranska, tuomio 23.2.1988 (Kok. 1988, s. 793, 11 kohta).

34 — Lukuisista muista tuomioista, ks. edellä alaviitteessä 20 mainittu asia Cassis de Dijon, tuomion 13 kohta, joka koskee kieltoa markkinoida Saksassa alkoholipitoisia juomia (kuten Ranskassa tuotettua cassis-likööriä), joiden alkoholipitoisuus on kyseessä olevalle tuoteryhmälle määrättyä vähimmäispitoisuutta alempi; edellä alaviitteessä 20 mainittua asia Gilli ja Andres, tuomion 7 kohta ja asia 193/80, komissio v. Italia, tuomio 9.12.1981 (Kok. 1981, s. 3019, 27 kohta); nämä osat koskevat kieltoa markkinoida Italiassa sellaista etikkahappoa sisältäviä tuotteita, joka ei ole peräisin viinin etikkakäymisestä, kuten Saksassa tuotettu omenaviinietikka; edellä alaviitteessä 5 mainittu asia Fietje, tuomion 12 kohta, joka koskee sitä, että laajennetaan kielto markkinoida tiettyjä alkoholipitoisia juomia muulla nimityksellä kuin "likeur", joka on kansallisessa lainsäädännössä määrätty samantyyppisille juomille, koskemaan muista jäsenvaltioista tuotuja juomia; kielto johti siihen, että sitä myyntipäällysmerkintää, jolla kyseisiä tuotteita oli laillisesti markkinoitu viejäjäsenvaltiossa, oli muutettava; edellä alaviitteessä 23 mainittu asia Rau, tuomion 17 kohta, joka koskee kieltoa markkinoida Belgiassa margariinia tai elintarvikerasvoja, jos tuote tai sen pakkaus ei ole kuutionmuotoinen; asia 51/83, komissio v. Italia, tuomio 11.7.1984 (Kok. 1984, s. 2793, 15 kohta), joka koskee kieltoa tuoda maahan makeistuotteita, jotka sisältävät eläinkunnasta peräisin olevaa gelatiinia enemmän kuin 1 %; edellä alaviitteessä 7 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 12.3.1987, 35 kohta, joka koskee kieltoa markkinoida nimityksellä "olut" sellaisia oluita, jotka on osittain valmistettu muista kuin Saksan olutverolaissa määrätyistä raaka-aineista (kuten riisi ja maissi); edellä alaviitteessä 33 mainittu asia, komissio v. Ranska, tuomio 23.2.1988, 9 ja 11 kohta ja asia 76/86, komissio v. Saksa, tuomio 11.5.1989 (Kok. 1989, s. 1021, 15— 18 kohta); nämä asiat koskevat kieltoa tuoda maahan jollakin myyntinimityksellä korvaavia tuotteita, jotka on tehty maitojauheesta tai maitotiivisteestä; asia 407/85, Drei Glocken ja Kritzinger, tuomio 14.7.1988 (Kok. 1988, s. 4233, 16 kohta), joka koskee kieltoa markkinoida Italiassa pastaa, joka on valmistettu pehmeästä vehnästä tai pehmeän ja kovan vehnän sekoituksesta; edellä alaviitteessä 10 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 26.10.1995, 33 ja 37 kohta, joka koskee velvollisuutta täydentää kasvisrasvasta valmistetun béarnaisekastikkeen ja hollantilaiskastikkeen myyntinimitystä ja lisäainetta sisältävien konditoriatuotteiden myyntinimitystä kyseisiä aineita koskevilla lisämerkinnöillä.

35 — Kaikissa komission tällä alalla vireille panemissa asiaa koskevissa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevissa oikeudenkäynneissä yhteisöjen tuomioistuin on aina päätynyt siihen johtopäätökseen, että kuluttajalle on annettu riittävät tiedot maahantuotuun tuotteeseen kiinnitetyssä etiketissä.
Sen kysymyksen tarkasta tutkimisesta, kuinka laajalti yhteisöjen tuomioistuin on pitänyt parempana etiketöintiä suhteessa laatumääräyksiin ja myyntinimitysten varaamiseen vain tietyille tuotteille, sekä etiketöintiä suhteellisuusperiaatteen mukaisena keinona antaa kuluttajille tietoja, ks. von Heydebrand und der Lasa, H.-C., "Free Movement of Foodstuffs, Consumer Protection and Food Standards in the European Community: Has the Court of Justice Got It Wrong?", *Eur. L. Rev.*, 1991, s. 391, erityisesti s. 406— 413. Toisin ja myönteisestä suhtautumisesta ks. Wils, W.-G., "Free Movement of Goods and Quality Regulation of Foodstuffs", *Eur. Food L. Rev.*, 1990, s. 92, ja Clark, H. L., "The Free Movement of Goods and Regulation for Public Health and Consumer Protection in the EEC: The West German 'Beer Purity' Case", Va. J. Int'l L., osa 28, 1988, s. 753.
Barents katsoo, että kyseessä olevan oikeuskäytännön lähtökohtana ei ole se, että yhteisöjen tuomioistuin vaalisi oikeudellista käsitettä "informoidusta kuluttajasta" (ks. alaviitteessä 26 mainittu teos). Ks. kuitenkin edellä alaviitteessä 10 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 26.10.1995, 34 ja 36 kohta, jossa yhteisöjen tuomioistuin on hylännyt Saksan hallituksen perustelun, jonka mukaan riidanalaiset, kyseisten tuotteiden merkinnöillä varustamista ja esille panoa koskevat vaatimukset olivat tarpeen tarkkojen tietojen antamiseksi kuluttajille ja hyvän kauppatavan turvaamiseksi. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "sellaiset kuluttajat, joiden ostopäätökseen kyseisten tuotteiden koostumus vaikuttaa, lukevat ensin ainesosaluettelon, joka on pakollinen — — Vaikka kuluttajat voivatkin tietyissä tapauksissa tulla harhaanjohdetuiksi, on tällainen vaara vähäinen — — " Ks. myös Weatherhill, S., "The evolution of European consumer law and policy: From well informed consumer to confident consumer?", julkaisussa *Schriftenreihe des Vereinigten Instituts für Europäisches Wirtschafts- und Verbraucherrecht* (Micklitz H.-W:n toimittamana), osa 1, *Rechtseinheit oder Rechtsvielfalt in Europa?* Baden-Baden, 1996, s. 423, erityisesti s. 430. Weatherhill huomauttaa kuitenkin, että viimeaikaisessa yhteisön johdetussa lainsäädännössä, joka suojaa kuluttajan taloudellisia etuja (kuten etuja, jotka liittyvät valheelliseen mainontaan, liiketilojen ulkopuolella neuvoteltuihin sopimuksiin, "kaikki matkailijan tarvitsemat palvelukset kattaviin" matkoihin ja kiertoajeluihin, kulutusluottoon ja kohtuuttomiin sopimusehtoihin), on yhteisön lähtökohtana ollut uusi kuluttajakäsite: "luottavainen kuluttaja", joka — koska hän ei enää vain passiivisesti käytä edukseen kaupan vapautta ja satunnaisesti yhdenmukaistettuja säännöksiä — on rohkaistunut tekemään rajanylittäviä liiketoimia tuntiessaan olevansa markkinoiden toiminnan suhteen suojattu vähimmäissuojasäännöksillä. Weatherhill toivoo, että tämä uusi normatiivinen käsite voisi mahdollisimman nopeasti vaikuttaa yhteisöjen tuomioistuimen päätöskäytäntöön (Weatherhill, s. 457— 465).

ymmärtävät nämä tiedot (ks. edellä 10 kohta). [36]

Juuri kuvaamastani periaatteesta on vain yksi poikkeus, joka ilmenee yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Deserbais [38] antamasta tuomiosta, joka koski maahantuontia petollisin tarkoituksin. [39]

32. Yhteisöjen tuomioistuin on myös täsmentänyt, että vastaavuusperiaatetta on sovellettava myös silloin, kun kyseisen tuotteen tuotantoa ja/tai kaupan pitämistä ei ole *säännelty* siinä jäsenvaltiossa, josta tavara on peräisin.

Edellä 28 kohdassa kuvattu "vastavuoroisen luottamuksen" periaate merkitsee — kuluttajansuojan osalta erityisesti elintarvikealalla — sitä, että "jos viejäjäsenvaltion lainsäädäntö suojaa kuluttajaa myös tuontijäsenvaltiossa (esimerkiksi koostumusta koskevilla säännöillä), ei ole välttämätöntä soveltaa samankaltaisia sääntöjä tuontijäsenvaltiossa. Sen sijaan on riittävää antaa kuluttajalle tieto siitä, että viejäjäsenvaltiossa on sovellettu näitä sääntöjä. Tuontijäsenvaltion lainsäädännön soveltaminen on objektiivisesti perusteltua vain silloin, kun viejäjäsenvaltion lainsäädäntö ei anna tätä suojaa [jolloin on kiellettyä soveltaa kilpailevia kansallisia säännöksiä, joilla on sama päämäärä ja jotka koskevat samaa tuotetta], mikä täten rajoittaa kuluttajan valinnanvapautta enemmän kuin on tarpeen". [37]

Koska ylemmäntasoisia, yleisen edun asettamaa päämäärää koskevia pakottavia vaatimuksia ei ole, tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta jäsenvaltioiden välillä hyötyvät tässä tapauksessa vientimaassa *aitojen ja perinteisesti noudatettujen käytäntöjen* mukaisesti tuotetut tuotteet. [40] Kun tällöin arvioidaan, onko se valtion toimenpide suhteellisuusperiaatteen mukainen, joka on katsottu kyseiseen pakottavaan vaatimuksen nähden rajoittavaksi, ei ole mahdollista *yleisesti* verrata

36 — Itse asiassa käsite "vastaavantasoinen suoja" edellyttää sitä, että rinnakkaisilla kansallisilla säännöksillä pyritään samaan päämäärään, mutta ei välttämättä sitä, että eri jäsenvaltioiden valitsemat keinot ja tekniikat niiden aineellisten päämäärien saavuttamiseksi, joista niissä vastaavasti säädetään, ovat samanlaiset (ks. edellä alaviitteessä 29 mainitun Bernelin teos, s. 39 ja 109). Ks. myös asia C-293/93, Houtwipper, tuomio 15.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4249), jonka mukaan perustamissopimuksen 30 artiklassa ei kielletä soveltamasta sellaista kansallista säännöstä, joka koskee jalometallien laadun takaamista kieltämällä sellaisten esineiden kaupan pitäminen, joissa ei ole mainitun säännöksen edellyttämää pitoisuuden (eli käytetyn puhtaan jalometallin määrän) osoittavaa, riippumattoman toimielimen lyömää leimaa, kun i) näihin esineisiin ei viejäjäsenvaltion lainsäädännön mukaan ole lyöty sellaisia leimoja, jotka vastaavat tuontijäsenvaltion säännöksissä määrättyjä leimoja ja jotka tämän valtion kuluttaja voi ymmärtää, tai ii) kun nämä esineet on viejäjäsenvaltiossa leimannut sellainen toimielin, joka ei ole riippumaton.

37 — Ks. edellä alaviitteessä 26 mainittu Barentsin teos, s. 12.

38 — Ks. alaviite 9 ja siihen liittyvä tekstiosa.

39 — Ei sitä paitsi vaikuta helpolta saada yhteisöjen tuomioistuimen tätä asiaa koskevasta oikeuskäytännöstä (ks. edellä alaviite 9 ja siihen liittyvä tekstiosa) varmoja ja objektiivisia perusteita sen määrittämiseksi, onko kyseinen maahantuotava elintarviketuote koostumukseltaan tai valmistustavaltaan siinä määrin erilainen, kuin yhteisössä näillä samoilla nimityksillä yleisesti tunnetut tavarat, ettei sen ole katsottava kuuluvan niiden kanssa samaan tuoteryhmään (ks. Duncan, G., MacGowan N., "Does Community law allow Member States to restrict the use of certain trade descriptions to products which contain a certain proportion of their characteristic ingredients?", *Irish J. Eur. L.*, 1994, s. 65, erityisesti s. 68).

40 — Ks. edellä alaviitteessä 19 mainittu asia Prantl, tuomion 27— 30 kohta ja asia 182/84, Miro, tuomio 26.11.1985 (Kok. 1985, s. 3731, 24— 27 kohta).

tuontijäsenvaltion ja viejäjäsenvaltion *asiaa koskevia lainsäädäntöjä* (tai paremminkin niitä *aineellisia vaatimuksia*, joita kyseisen tuotteen tuotannon ja markkinoinnin täytyy vastata). Sen sijaan on tärkeätä *konkreettisesti* arvioida, vastaako kuluttajansuoja kotimaisen *tuotteen* maahantuotuun tuotteeseen liittyvää suojaa. [41]

33. Juuri mainitsemani periaatteet ovat tässä asiassa hallitsevina. Ei kuitenkaan ole välttämätöntä tässä ratkaisuehdotuksessa syventyä sen kysymyksen selvittämiseen, onko asetus oikeassa suhteessa kuluttajansuojaa ja hyvää kauppatapaa koskeviin pakottaviin vaatimuksiin, jotka ovat antaneet aiheen asetuksen säätämiseen.

Sen sijaan rajoitun tutkimaan Ranskan hallituksen esittämää ensisijaista perustetta (ks. edellä 22 kohta). Jäsenyysvelvoitteet olisi tässä asiassa tosiasiallisesti jätetty noudattamatta vain, jos kävisi ilmi, että komission 14.10.1994 antamassa perustellussa lausunnossa asettaman määräajan päättyessä (kahden kuukauden kuluttua tiedoksi antamisesta) asetus suoraan tai välillisesti taikka tosiasiallisesti tai mahdollisesti, oli yhteisön sisäisen kaupan esteenä. Jos tämä ehto ei täyttyisi, asetus ei kuuluisi perustamissopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan; ongelmaa, joka koskee sitä, oliko asetuksen antaminen oikeutettua, ei siis enää olisi.

34. Palaan siis tähän kysymykseen. Muista jäsenvaltioista peräisin olevien hanhenmaksavalmisteiden sinänsä määrältään merkityksetön tuonti Ranskaan koskee tosiasiallisesti joka tapauksessa — kuten olen maininnut edellä 2 kohdassa — tuotteita, jotka ovat asetuksessa säädettyjen laatua koskevien määräysten mukaisia. Toisin sanoen, myös niissä jäsenvaltioissa — ja jopa kolmansissa maissa — joissa on hanhenmaksan tuotantoa (niin vaatimatonta kuin se onkin), se on sellaisten laatua koskevien käytäntöjen ja ammatillisten sääntöjen mukaista, jotka ovat samanlaisia kuin Ranskan markkinoilla jo vuosisatoja vallinneet säännöt. Tämä ei ole sattumaa: hanhenmaksa on erottamattomasti Ranskan gastronomiseen perinteeseen kuuluva tuote. Tätä tilannetta kuvaa se, että samoja ranskankielisiä myyntinimityksiä käytetään laajasti ja yleisesti myös muualla.

Missään muussa jäsenvaltiossa ei ole säännöstöä, joka olisi samantyyppinen kuin Ranskassa asetuksella annettu kyseisten tuotteiden tuotantoa ja kaupan pitämistä koskeva säännöstö. Lisäksi ranskalaiset laatua koskevat säännöt — tarkkaan ottaen — ovat peräisin aikakaudelta, jolloin yhteisöä ei vielä ollut olemassa ja jolloin kansallisilla hallituksilla oli "lainsäädäntöarsenaalissaan" kotimaisten

41 — Kahdessa kansallisessa säännöstössä varmistetun suojatason vertailu, joka koskee eräitä esillä olevalle tapaukselle ominaisia tekijöitä samoin kuin kyseisten jäsenvaltioiden sosioekonomista toimintaympäristöä, on toisinaan todella vaikea tehtävä (ks. edellä alaviitteessä 29 mainittu Bernelin teos, s. 143 ja edellä alaviitteessä 26 mainittu Oliverin teos, s. 116). Tämä vaikeus on mielestäni lisääntynyt tapauksissa, joissa — kuten esillä olevassa tapauksessa — vertailukohteina ovat samat, viejäjäsenvaltiossa aitojen ja perinteisten menetelmien mukaisesti valmistetut tuotteet. Tässä tapauksessa voidaan lisäksi törmätä alkuperäjäsenvaltiossa jo suoritettujen tarkastusten luotettavuutta koskevaan ongelmaan ja ongelmaan siitä, onko tarkastusten mahdollinen uusiminen tuontijäsenvaltiossa yhteisön oikeuden mukaista (ks. edellä alaviitteessä 29 mainittu Bernelin teos, s. 37— 42).

elintarviketuottajien suojaamiseksi käytettävissään huomattavasti tehokkaampia toimenpiteitä, kuten hintatuet, välittömät tuontirajoitukset ja tullimaksut. [42] On tärkeätä huomata, että komissio ei kiistä yhtäkään näistä väitteistä perusteiltaan ja päinvastoin myöntää sen, ettei asetus tosiasiallisesti nykyisin ole vaikutukseltaan vähäisessäkään määrin rajoittava; lisäksi se uskoo asian olevan näin myös lähitulevaisuudessa (ks. edellä 12 kohta).

35. Tähän mennessä esittämistäni huomautuksista seuraa, että komission mukaan Ranskan tasavallalle kuuluva velvoite tunnustaa tuotteet vastavuoroisesti, jotta niitä voitaisiin laillisesti markkinoida kansallisella alueella, ei koskisi sellaisia hanhenmaksavalmisteita, jotka on "laillisesti tuotettu tai saatettu markkinoille muissa jäsenvaltioissa" (tuoteryhmä, jota tällä hetkellä ei ole olemassa), vaan ainoastaan niitä tämäntyyppisiä tuotteita, jotka on alkuperäjäsenvaltiossa "tuotettu aitojen ja perinteisesti noudatettujen menetelmien mukaisesti".

Tämän huomautuksen vahvistaa sitä paitsi sen vastaavuusmääräyksen sanamuoto, jota komissio aikanaan ehdotti Ranskan viranomaisille. [43]

Täten — kun Ranskassa ja muissa hanhenmaksavalmisteita tuottavissa jäsenvaltioissa aitojen ja perinteisesti noudatettujen menetelmien todettu yhteneväisyys otetaan asianmukaisesti huomioon — ei mielestäni ole katsottava, että asetus vaikuttaa, *tosiasiallisesti tai mahdollisesti*, rajoittavasti kyseisten tuotteiden maahantuontiin.

36. Toisin sanoen katson, että komissio on pohdinnoissaan perusteetta "mennyt asioiden edelle". Ei voida hyväksyä sitä kantajan perustetta, jonka mukaan vaatimuksella ottaa vastaavuusehto asetukseen — jonka säännöksillä on luultavasti tarkoitus tulevina vuosina säännellä kyseistä asiaa — olisi ehkäisevä vaikutus. Tämä perustelu ei minusta todellakaan näytä sopivan yhteen sen yhteisöjen tuomioistuimen selkeän ja edellä useasti mainitsemani oikeusohjeen kanssa, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuimen pitää jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen perusteita arvioidessaan tukeutua oikeudelliseen tilanteeseen sellaisena, joksi se oli "vakiintunut" sen määräajan päättyessä, jonka komissio oli kyseiselle jäsenvaltiolle asettanut, jotta se toteuttaisi perustellun lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet. Tämä periaate soveltuu samalla tavalla — tästä ei varmaankaan ole epäilyksiä — siihen taloudelliseen ja markkinoita koskevaan toimintaympäristöön, josta pitää saada esille ne seikat, joita rikotuiksi väitetyt säännökset koskevat.

37. Sen todistaminen, että asetus voi, olkoonkin vain mahdollisesti, estää yhteisön

42 — Ks. edellä alaviitteessä 35 mainittu Heydebrand und der Lasan julkaisu, s. 392.

43 — Ks. edellä alaviite 6 ja siihen liittyvä tekstiosa.

sisällä tapahtuvaa maahantuontia, olisi varmasti myös edellyttänyt sen mahdollisuuden konkreettista osoittamista, että on olemassa muista jäsenvaltioista peräisin olevia, joko kansallisten laatusääntöjen tai gastronomisten perinteiden mukaisten *asetuksen säännöksiä vastaamattomien* hanhenmaksavalmisteiden kauppavirtoja. Tämä seuraa kiistatta niistä yhteisöjen tuomioistuimen tuomioista, joissa on todettu valtion jättäneen noudattamatta jäsenyysvelvoitteita sen vuoksi, että se on rikkonut tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä. [44]

On kuitenkin todettava, ettei nykyisin ole — ja vielä vähemmän oli joulukuussa 1994, jolloin komission perustellussa lausunnossa asettama määräaika päättyi — Ranskan ulkopuolella kyseisten tuotteiden koostumusta, tuotantoa ja myyntinimitystä koskevia kansallisia säännöksiä. Vasta siitä päivästä alkaen, jona jokin toinen jäsenvaltio mahdollisesti hyväksyy tällaisen säännöksen — mutta ei sitä ennen — voidaan puhua mahdollisista muista jäsenvaltioista peräisin olevista kauppavirroista, joita saatetaan laittomasti estää tai rajoittaa perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

44 — Poiketen niistä ennakkotapauksista, joissa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että riidanalaista valtion toimenpidettä ei sovellettu erotuksetta tai että se *tosiasiallisesti* vaikutti tuontia rajoittavasti, lukuisista muista tuomioista, ks. edellä alaviitteessä 34 mainittu asia komissio v. Italia, tuomio 9.12.1981, 20—26 kohta (niiden mahdollisten rajoittavien vaikutusten toteaminen, jotka aiheutuvat siitä, että viinistä saatavalle etikalle varataan myyntinimitys "etikka" ja että Italiassa kielletään markkinoimasta maataloustuotteista peräisin olevia, viinin etikkahappokäymisellä saatavista etikoista eroavia etikoita, joita on tuotettu ja kulutettu huomattavia määriä eri jäsenvaltioissa); edellä alaviitteessä 34 mainittu asia komissio v. Italia, tuomio 11.7.1984, 18 kohta (niiden mahdollisesti rajoittavien vaikutusten toteaminen, jotka aiheutuvat siitä, että Italiassa rajoitetaan sellaisten makeistuotteiden markkinointia, jotka sisältävät eläinkunnasta peräisin olevaa gelatiinia enemmän kuin 1 % ja jotka on laillisesti valmistettu ja markkinoitu muissa jäsenvaltioissa); asia 179/85, komissio v. Saksa, tuomio 4.12.1986 (Kok. 1986, s. 3879, 8 kohta; niiden mahdollisesti rajoittavien vaikutusten toteaminen, jotka aiheutuvat kiellosta markkinoida Saksan markkinoilla juomia, kuten *pétillant de raisins*, perinteisissä samppanjapullojen kaltaisissa pulloissa, joissa *pétillant*'a on perinteisesti tuotettu ja myyty Ranskassa vuodesta 1956 alkaen); asia 176/84, komissio v. Kreikka, tuomio 12.3.1987 (Kok. 1987, s. 1193, 26 ja 32 kohta; niiden mahdollisesti rajoittavien vaikutusten toteaminen, jotka aiheutuvat Kreikan olutverolaista ja elintarvikelaista sellaisten oluiden maahantuonnille, jotka on laillisesti valmistettu muissa jäsenmaissa: i) muista raaka-aineista kuin mallasohrasta tai ii) käyttäen entsyymejä tai iii) sisältäen valmistusjäsenmaassa sallittuja lisäaineita; edellä alaviitteessä 7 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 12.3.1987, 29 ja 40 kohta: (niiden mahdollisesti rajoittavien vaikutusten toteaminen, jotka aiheutuvat saksalaiseen olueen sovellettavia puhtausvaatimuksia koskevasta "puhtauslaista" sellaisten oluiden maahantuonnille, jotka on laillisesti valmistettu muissa jäsenmaissa: i) muista raaka-aineista kuin mallasohrasta (ja erityisesti riisistä ja maissista) tai ii) sisältäen valmistusjäsenmaassa sallittuja lisäaineita); asia C-210/89, komissio v. Italia, tuomio 11.10.1990 (Kok. 1990, s. I-3697, 9 kohta: niiden mahdollisesti rajoittavien vaikutusten toteaminen, joita kielto markkinoida Italiassa juustoja, joiden rasva-ainepitoisuus alittaa säädetyn vähimmäispitoisuuden, aiheuttaa muista jäsenmaista, esim. Ranskasta, peräisin olevien, kyseisissä jäsenmaissa laillisesti valmistettujen ja markkinoitujen tuotteiden maahantuonnille). Huomautan, ettei ole sattumaa, että suuressa osassa näitä tapauksia komissio on "käynnistänyt" jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan oikeudenkäynnin kyseessä olevien elinkeinonharjoittajien tai muiden jäsenvaltioiden aloitteesta.

38. Edellä olevat huomautukset soveltuvat asianmukaisin muutoksin myös hanhenmaksavalmisteisiin, joita mahdollisesti tulevaisuudessa tuotettaisiin sellaisten asetuksen säännöksissä mainituista käytännöistä poikkeavien käytäntöjen mukaan, joita aidosti ja perinteisesti noudatettaisiin jossakin toisessa jäsenvaltiossa.

Pidättäydyn tässä ratkaisuehdotuksessa selvittämästä sitä hankalaa kysymystä, mitkä ovat ne normatiiviset parametrit, joiden perusteella voidaan katsoa, että sääntelemätön teollinen ja kaupallinen käytäntö on luonteeltaan *aitoa*

ja perinteistä: [45] tässä yhteydessä riittää se huomautus, että vasta siitä päivästä lähtien, jona yhteisössä voidaan sanoa olevan pysyvää ja perinteistä, muualla kuin Ranskassa harjoitettavaa ja sen kanssa kilpailevaa hanhenmaksavalmisteiden tuotantoa, voidaan puhua sellaisista mahdollisista kaupallisista tuontivirroista Ranskan markkinoille, joihin nähden asetusta voidaan pitää määrällisiä rajoituksia vaikutuksiltaan vastaavana toimenpiteenä.

Toistan vielä, ettei tämä edellytys sen sijaan täyttynyt vuonna 1994, kun komission perustellussa lausunnossaan asettama määräaika päättyi. Yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että jäsenvaltioiden hyväksymien toimenpiteiden toteamiseen perustamissopimuksen 30 artiklan vastaisiksi riittää sen osoittaminen, "että ne voivat estää ainoastaan sellaista 'tuontia, *joka voisi tapahtua niiden puuttuessa*'": [46] esillä olevasta asiasta on mielestäni pakko todeta, että tuonti, joka olisi voinut toteutua ilman asetusta, ei poikkeaisi määrällisesti edes tonnilla siitä tuonnista, joka on tilastoitu asetuksen voimaan tulosta alkaen.

Esillä olevassa asiassa kyseisellä teknis-kaupallisella sääntelyllä ei yritetä — subjektiivisen ja mielivaltaisen laatu -käsitteen perusteella — saada ranskalaisia kuluttajia hyväksymään vain kotimaista hanhenmaksavalmisteita koskevaa valmistusohjetta, joka siten korotettaisiin yhteisön valmistusohjeen asemaan muissa jäsenvaltioissa käytettyjen ja arvostettujen, koostumuksensa tai tuotantotapansa perusteella eroavien valmisteiden vahingoksi. Kyseisiä tuotteita koskeva yhteisön käsite "yleisesti tunnettu" näyttää todellisuudessa olevan yhteneväinen Ranskan oikeuden käsitteen kanssa ja siinä tyhjentävästi kuvattu, ja lisäksi hanhenmaksavalmisteiden kulutustottumukset ovat jäsenvaltioissa "jähmettyneet" jo kauan ennen asetuksen hyväksymistä. Todisteena tästä on se, että eräs elinkeinonharjoittaja, joka on tuonut Ranskaan muista jäsenvaltioista peräisin olevia hanhenmaksavalmisteita, ei ole joulukuussa 1994 sen enempää kuin vielä nykyäänkään tör-

45 — Ei näytä kovinkaan järkevältä laajentaa jäsenvaltioiden välisen vastavuoroista tunnustamista koskevan velvoitteen soveltamisalaa säännöstasolta *perinteeseen* — joka luonteeltaan on vailla sisäistä merkityssisältöä oleva käsite ja mikä pakostikin merkitsee sitä, että alkuperämaassa ei ole valvontaa (ks. edellä alaviitteessä 35 mainittu Heydebrand und der Lasan julkaisu, s. 409 ja 410). Itse asiassa tätä alaa koskevat yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot voidaan varmaankin ymmärtää vain perehtymällä kunkin tapauksen erityisolosuhteisiin, joista voidaan päätellä, että maahantuodun tuotteen perinteisyyden korostamisella oli jokaisessa tapauksessa tarkoitus torjua se — tuontivaltion viranomaisten enemmän tai vähemmän peitellysti esittämä — perustelu, että kyseinen tuote oli valmistettu juuri tarkoituksessa alkaa markkinoida tuontijäsenvaltiossa laadultaan heikompaa ja halvempaa tuotetta, jota näiden markkinoiden kuluttajat pitäisivät houkuttelevana. Tällöin on ollut tarkoitus käyttää hyväksi sitä, että alkuperäjäsenvaltiossa ei ole asiaa koskevaa teknis-kaupallista säännöstä (ks. Brouwer, O., "Free movement of foodstuffs and quality requirements: Has the Commission got it wrong?", *Common Mkt. L. Rev.*, 1988, s. 237, erityisesti s. 253, alaviite 39). Julkiasiamies Slynn on puolestaan huomauttanut edellä alaviitteessä 44 mainitussa asiassa 179/85 (s. 3892 ja 3893), että "jos 'aidosti ja perinteisesti noudatettua menetelmää' koskeva vaatimus voi olla riittävä sellaisessa asiassa kuin Prantl, jossa esitettiin alkuperän välillistä mainitsemista koskeva kysymys, minusta ei vaikuta siltä, että sitä on välttämätöntä noudattaa kaikissa olosuhteissa. Jos asia olisi näin, se estäisi uusien tuotteiden kehittämisen ja markkinoinnin".
Lisäksi on todettava, kuten Ranskan hallitus on esillä olevassa asiassa huomauttanut, että perinteisten tuotteiden vastaavuutta koskeva vaatimus on niin epämääräinen, ettei se liene yhteensovitettavissa oikeusvarmuuden perusvaatimuksen kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin ja komissio eivät kumpikaan ole vielä määritelleet, "miten paljon ja miten kauan jotakin tuotetta on valmistettava ja markkinoitava ennen kuin se voi täyttää tämän ehdon" (ks. Brouwer, s. 254; edellä alaviitteessä 26 mainittu Oliverin teos, s. 241).

46 — Lukuisista muista tuomioista, ks. asia 12/74, komissio v. Saksa, tuomio 20.2.1975 (Kok. 1975, s. 181, 14 kohta) ja asia 124/85, komissio v. Kreikka, tuomio 16.12.1986 (Kok. 1986, s. 3935, 7 kohta); kursivointi tässä.

männyt ongelmaan, joka koskee velvollisuutta mukauttaa sitä myyntinimitystä ja/tai myyntipäällysmerkintää, jolla tuotetta markkinoidaan tuottajajäsenvaltiossa.

Ei siis voida katsoa, että tuotteiden vastavuoroista tunnustamista koskevan säännöksen puuttuminen asetuksesta olisi yhteisön oikeuden vastaista.

39. En aio ehdottaa tässä ratkaisuehdotuksessa, joka koskee jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa kannetta, uudelleen de minimis -sääntöä, joka yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus hylätä. [47]

Sen sijaan on tärkeää tunnustaa, että on olemassa ero — jota ei varmasti vielä ole määritelty selvästi, mutta jota ei periaatteessa voida kiistää — sen tilanteen välillä, jossa kanne pannaan vireille perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla tarkoituksena riitauttaa jokin valtion toimenpide, joka saattaa tosiasiallisesti aiheuttaa mahdollisesti rajoittavia vaikutuksia, ja sen tilanteen välillä, jossa tarkoituksena on riitauttaa (mikä on kiellettyä) valtion toimenpide, joka voi aiheuttaa sellaisia vaikutuksia vasta tulevaisuudessa mahdollisesti sillä edellytyksellä, että oikeudellinen tilanne ja taustalla oleva taloudellinen toimintaympäristö muuttuvat siitä, mitä ne olivat perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä.

40. Edellä esitetyn perusteella katson, että Ranskan tasavalta ei ole jättänyt noudattamatta perustamissopimuksen 30 artiklasta johtuvia jäsenyysvelvoitteitaan.

IV Ratkaisuehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan yhteisöjen tuomioistuimelle, että se

— hylkää kanteen ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

47 — Ks. asia C-209/89, komissio v. Italia, tuomio 21.3.1991 (Kok. 1991, s. I-1575, 6 kohta) ja asia C-105/91, komissio v. Kreikka, tuomio 17.11.1992 (Kok. 1992, s. I-5871, 20 kohta).